

Jaroslav Coranič, **Z dejín Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku,**

**České Budějovice: Sdružení sv. Jana Nepomuckého při Biskupství
českobudějovickém a Centrum církevních dějin a dějin teologie
Teologické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích jako součást
edice Středoevropské dějiny, 2014, 526 s., ISBN 978-80-86074-30-6.**

Slovenský církevní historik Jaroslav Coranič se věnuje dějinám řeckokatolické církve na Slovensku téměř celou svou profesionální dráhu. V loňském roce vydaná kniha *Z dejín Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku* tak v první řadě shrnuje a dále rozvíjí výsledky dosavadního dlouholetého vědeckého bádání autora založené na svědomité práci v domácích i zahraničních archivech. V druhé řadě přináší též nové a dosud nepublikované poznatky z dějin řeckokatolické církve na Slovensku.

Autor knihu rozdělil do deseti kapitol, ve kterých čtenáři přibližuje osudy řeckokatolické církve na Slovensku od počátků až do současnosti. První kapitola je jakýmsi historickým uvedením do tématu, které bychom mohli také nazvat hledáním kořenů řeckokatolické církve na Slovensku. Ty autor spatřuje v působení cyrilometodějské mise na území Slovenska, tedy v tzv. velkomoravském období dějin, které jsou společné jak českému, tak i slovenskému národu a katolíkům západní i východní větve v Čechách, na Moravě i na Slovensku. Vždyť přínos cyrilometodějské mise, jak ji velice přilehavě ocenil sv. Jan Pavel II., spočívá nejen ve skutečnosti, že uvedli v život liturgii slavenou v lidu srozumitelném slovanském jazyce, nýbrž v tom, že svatí bratři ze Soluně spojili v živou jednotu evangelium a domorodou kulturu národů, které evangelizovali, a že vytvořením abecedy slovanského jazyka zásadně přispěli ke kultuře a literatuře všech slovanských národů, tedy jak slovenského, tak i českého. Druhá kapitola pojednává o velmi dlouhém a dosud ne vždy zevrubně pojednaném období dějin řeckokatolické církve na Slovensku, a to od událostí 13. století přes zlomové datum 24. 4. 1646, kdy byla uzavřena tzv. Užhorodská unie, až po rok 1818. Jako církevní historik velice oceňuji v této kapitole zejména velmi výstižně pojaté pojednání o příčinách, které ke vzniku této unie vedly.

Třetí kapitola se již zaměřuje na dějiny Prešovského řeckokatolického biskupství v době episkopátu prvních dvou biskupů Gregora Tarkoviče a Jozefa Tagance. Tak jako v jiných kapitolách, i v této kapitole autor vychází z archivních dokumentů, které velmi dobře analyzuje. Snad jen drobnou vadou na kráse monografie je skutečnost, že autor poté, co důkladně analyzoval text papežské buly papeže Pia VII. z roku 1818, vzápětí v samém textu odborné monografie uvádí její plné znění v slovenském překladu, což působí poněkud rušivě.

Čtvrtá kapitola pojednává o pro slovenský národ složitém období maďarizace, které se odrazilo i v duchovním životě řeckokatolíků na Slovensku. Autor se ale zcela vhodně nesoustředil v duchu nacionalismu pouze na kritiku maďarizačních tendencí „maďarských“ prešovských biskupů, nýbrž ve své monografii rozebírá i jejich církevně administrativní činy jako dobudování chybějících struktur diecéze či snahy o liturgické reformy.

Pátá a šestá kapitola pojednávají o velmi složitém období let 1918–1945, kdy se na životě řeckokatolické církve velmi negativně podepsaly události jak vzniku Československé republiky, tak období Slovenského státu. Autor se proto v těchto kapitolách věnuje i problematice řešení židovské otázky, národnostní otázky a vztahům řeckokatolické církve ke strukturám Slovenského státu.

Další kapitoly, sedmá, osmá a devátá, pojednávají o poválečném období, nástupu komunistického režimu a perzekuci řeckokatolické církve. Jako historik, který se věnuje tematice pronásledování katolické církve komunistickým režimem v Čechách, zejména oceňuji velmi dobře zpracované pojednání o hrdinovi víry a mučedníkovi totalitního režimu, biskupovi Pavlu Peteru Gojdičovi. Poslední kapitola monografie již přibližuje nedávnou, a dodejme, že radostnou, minulost a současnost řeckokatolické církve na Slovensku po roce 1989.

Co dodat na závěr recenze? Musím konstatovat, že si autor pro svou monografii zvolil velmi náročné téma, které předpokládalo dlouholetou a velmi usilovnou práci s velkým množstvím informací získaných studiem odborné literatury i pramenů. Vždyť již jen pouhý soupis odborné literatury a prozkoumaných pramenů, uvedený v závěru monografie, dává tušit velice náročnou heuristickou fázi práce na recenzované monografii. Nesporným kladem díla Jaroslava Coraniče je právě uchopení tématu, které autor zpracoval ve velmi zdařilou syntézu dané problematiky. Přestože je monografie velice rozsáhlá, autor nikde neodbočuje od stanoveného tématu a nezabředává do sáhodlouhých pasáží líčících marginální záležitosti. Monografie Jaroslava Coraniče *Z dějin Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku* je zpracována s vysokou odbornou erudicí a mohu ji směle doporučit čtenářům, kteří se zajímají o církevní dějiny Slovenska či přímo dějiny řeckokatolické církve.

Martin Weis
(TF JU, weis@tf.jcu.cz)